

Thesis Title The Use of Herbal Medicine by Lanna Healers
 in Chiang Rai Province

Author Mrs. Daranee Onchomchant

M.S. Health Sciences

Examining Committee

| | |
|------------------------------------|----------|
| Asst.Prof.Dr Surapol Natakankitkul | Chairman |
| Prof.Dr. Maitree Suttajit | Member |
| Asst.Prof.Dr. Yingyong Taoprasert | Member |
| Assoc.Prof.Dr. Preecha Upayokin | Member |

ABSTRACT

The main purpose of this study was to investigate the use of traditional herbal medicine by "Lanna" (Northern Thai) healers in the indigenous concept, and their use and application, and then trying to develop the raw medicinal plant material and experiment for suitable dosage form of traditional herbal medicine. It was found that people use herbal medicine mostly for self care of common symptoms and diseases. The medicines most popularly used were "Ya-Tom"(ยาต้ม; decoction), "Ya-Phong"(ยาผง; powder), "Ya-Fon" (ยาฝน; preparation by rubbing herbs on wet stone) and "Ya-Dong" (ยาดอง; alcoholic extraction or tonic). Among the symptoms, muscle pain was the most common one to use the dosage form of "Ya-Tom", "Ya-Dong" and "Ya-Jue" (ยาจู้; herbal hot compression). The reasons for use were: satisfaction, effectiveness, easy to use, and low cost. However, they were not sure about cleanliness in the preparations process, so they recommended developing the process of raw material production and dosage form. Hence, the development and experiment were done at the Phaya Mengrai Herbal Material Development Center. The raw medicinal plants were controlled for quality under the standardization of Good Manufacturing Practice (GMP). Then, I modified the appropriate dosage form: "Ya-Tom" and "Ya-Dong" as a melted powder, "Ya Jue" as a herbal sand bag compress and "Ya-Luke-Klon" (traditional pill) as a

compression tablet using a modified tablet machine. These results indicate that better understanding of holistic health care practice among people of the new generations from the perspective of indigenous medicine and traditional herbal medicine that will be developed and complemented, to promote self care and there will be continuing relationship between social factors, culture and health. This multidisciplinary research and development encouraged the policy of the health system reform to promote traditional medicine and herbal medicine in primary health care, and it should be promoted to prevent and solve other forms of health related problems that may occur in the future.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การใช้ยาสมุนไพรของหมอพื้นบ้านล้านนา
ในจังหวัดเชียงราย

ชื่อผู้เขียน

นางดารณี อ่อนชมจันทร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

| | |
|---------------------------|---------------|
| ผศ.ดร. สุรพล นธการกิจกุล | ประธานกรรมการ |
| ศ.ดร. ไมตรี สุทธิจิตต์ | กรรมการ |
| ผศ.ดร. ยิ่งยง เทาประเสริฐ | กรรมการ |
| รศ.ดร. ปรีชา อุปโยคิน | กรรมการ |

บทคัดย่อ

จุดประสงค์ของการศึกษา "การใช้ยาสมุนไพรของหมอพื้นบ้านล้านนาในจังหวัดเชียงราย" เพื่อศึกษาวิเคราะห์การใช้ยาสมุนไพรตามแนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่นและทดลองพัฒนารูปแบบยาสมุนไพรพื้นบ้านให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสม โดยสำรวจการใช้ยาสมุนไพรพื้นบ้านของประชาชนในอำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย และสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มหมอพื้นบ้านในจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนยังคงใช้ยาสมุนไพรพื้นบ้านเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น รูปแบบยาที่นิยมใช้มากที่สุดคือรูปแบบยาต้ม รองลงมาคือรูปแบบยาผง ยาฝนและยาดอง อาการและโรคที่นิยมใช้ยาสมุนไพรมากที่สุดคือ อาการปวดเมื่อย โดยใช้ในรูปแบบยาต้ม ยาดอง และยาจู้ (ลูกประคบสมุนไพร) ผู้ใช้ยาสมุนไพรพื้นบ้านส่วนใหญ่พึงพอใจในด้านสรรพคุณยา, สะดวกใช้ และราคาถูก ส่วนที่ไม่พึงพอใจคือ ความไม่มั่นใจในความปลอดภัย ด้านความสะอาดและสิ่งปลอมปนของวัตถุดิบสมุนไพร ดังนั้น จึงได้พัฒนาคุณภาพวัตถุดิบสมุนไพรของศูนย์พัฒนาวัตถุดิบสมุนไพรพญาเม็งราย ให้ได้มาตรฐานที่ดีในการผลิต(GMP) และทดลองปรับรูปแบบยาต้มและยาดอง ทำเป็นยาผงขงละลาย, ยาจู้(ลูกประคบสมุนไพร) ทำเป็นถุงทรายประคบสมุนไพร และ ยาลูกกลอน ทำเป็นยาอัดเม็ดเคลือบโดยใช้เครื่องอัดเม็ดยาที่พัฒนาขึ้นเอง ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงความเข้าใจของคนรุ่นใหม่ที่ยพยายามศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้าน เพื่อนำมาปรับใช้ในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการวิจัยและพัฒนาแบบสหวิทยาการนี้สอดคล้องกับการ

ปฏิรูประบบสุขภาพที่มุ่งพัฒนาการแพทย์พื้นบ้านและยาสมุนไพรพื้นบ้าน ให้อยู่ในระบบสุขภาพ
ของประชาชนทั้งด้านการรักษา ส่งเสริม ป้องกันและแก้ปัญหาสาธารณสุขที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University